

Kulturdepartementet
Medieavdelingen
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Oslo, 13. mai 2015

Høring – forslag til endringer i forskrift til åndsverkloven

Det vises til departementets brev av 31. mars d.å. med vedlagt høringsnotat og utkast til forskriftsendringer.

Høringsnotatet er sendt ut lenge før Stortinget har behandlet Prop. 69 L for 2014-15 som inneholder de nødvendige lovhjemler for flere av forskriftsforslagene. TV 2 stiller seg meget kritisk til denne fremgangsmåten. Departementet synes å forutsette at det utelukkende er departementets egne vurderinger gitt i proposisjonen som er styrende for forskriftsutformingen. Både i stortingskomitéens innstilling til Prop. 69 L og under selve behandlingen i Stortinget kan det komme merknader som har direkte betydning for hvordan forskrifter kan eller bør utformes – og som dessuten kan ha stor betydning for hvilke synspunkter som vil bli fremmet av høringsinstansene. Forskriftsutkastet burde således ikke vært sendt på høring før endelig lovvedtak foreligger.

TV 2 har i sin høringsuttalelse til departementet før utarbeidelsen av Prop. 69 L for 2014-15 gitt uttrykk for at vi finner det betenkelig å innføre en tvungen nemndsordning for avtalelisensordningen på undervisningsområdet. Vi vil på nytt understreke dette og viser til vår høringsuttalelse av 12. september 2014 (vedlagt). Selv om det gis hjemmel til innføring av en slik nemndsordning, må den faktiske innføring begrunnes i et særlig behov, noe vi ikke kan se er dokumentert.

TV 2s prinsipielle utgangspunkt er at klarering skal skje direkte med de relevante rettighetshaverne. Avtalelisenser må være subsidiære og særskilt begrunnet. De må ikke sperre for konkret individuell klarering. Innføring av nemndsordninger i forhold til klarering av rettigheter på stadig nye avtalelisensområder, bidrar ytterligere til å undergrave opphavsrettigheter rent generelt og svekke grunnlaget for forhandlinger mellom partene. Det synes faktisk som om departementet nærmest tyr til nemndsordninger hver gang det offentlige (i en eller annen skikkelse) har et problem med å løse spørsmål avtaleveien, slik situasjonen er for alle andre aktører i rettighetsmarkedet.

Når det gjelder innføring av tvungen mekling i forbindelse med videresending av kringkasting i kabelnett, tar vi til etterretning at dette kreves i henhold til satellitt- og kabeldirektivet. Vi vil imidlertid gi uttrykk for at vi finner det *særdeles lite tjenlig* at slike tvister skal bringes inn for Riksmekleren, som mangler kompetanse, erfaring og kunnskap om slike tvister. Dette vil trolig bare bli en forsinkende og byråkratisk ordning etablert for å oppfylle et direktivkrav, men uten noen nytte for partene. Kunne man ikke bare pålegge partene at mekling skal gjennomføres, men overlate til partene selv å avgjøre hvordan dette skal gjøres i praksis?

Vi noterer ellers at virksomheter som kringkastere og innehavere av audiovisuelle bestillingstjenester som initierer, finansierer og tar risiko ved produksjon av verk, tilsynelatende ikke registreres eller har noen posisjon i regelverkene. Det ser man typisk i § 1-13, nr. 4. Det burde markeres at innehavere av signalrettighetene er en vesentlig del av åndsverkbildet og -nyskapningen.

Det er også et poeng at det er hensynet til brukerne som begrunner avtalelisensene, i ny § 4-6 synes det å fremgå at en organisasjon som er berettiget til å inngå avtalelisens skal kunne kreve at bruker innfinner seg til både forhandlinger og drøftinger, selv om brukeren kanskje ønsker å klarere konkret med rettighetshavere eller deres representanter. Se forslaget (våre understrekninger): «... har hver av partene rett til å kreve mekling dersom den ene part ikke etterkommer krav fra den annen part om å oppta forhandlinger om avtale som nevnt, eller dersom slike forhandlinger ikke fører til enighet.» Etter TV 2s oppfatning bør reguleringen lyde:

«... kan den som ønsker å inngå avtalelisens innenfor godkjente rammer med en godkjent representativ organisasjon, kreve mekling dersom denne organisasjonen ikke etterkommer krav om å oppta forhandlinger om avtale som nevnt eller dersom slike forhandlinger ikke fører til enighet».

Utover ovenstående har vi ingen merknader til de konkrete forskriftsendringer.

Med vennlig hilsen

Før TV 2 AS

Jan Holland

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Via mail: postmottak@kud.dep.no

Oslo, 12. september 2014

Høring om endringer i åndsverkloven om avtalelisens og gjennomføring av EUs hitteverkdirektiv

Deres ref: 14/3035 SFA:MK

TV 2 vil gi følgende merknader til det utsendte:

Generelt om rettighetsklarering og lisensordninger

Det klare utgangspunkt for all rettighetsklarering må fortsatt være at dette skjer gjennom forhandling og avtale mellom bruker og rettighetshaver. Lisensordninger må forbeholdes de områder hvor det foreligger et klart behov, og ordningen ikke griper inn i partenes avtalefrihet eller skader den normale utnyttelsen. Dersom en generell avtalelisensordning skal innføres, må det tydelig presiseres at ordningen kun skal kunne benyttes der hvor direkte klarering er umulig eller uforholdsmessig, og det må etableres mekanismer som sikrer at dette gjennomføres i praksis, enten i selve regelverket, i forarbeidene eller gjennom en godkjenningssystem.

TV 2 reiser grunnleggende spørsmål ved om det er behov for innføring av en generell avtalelisens. Digital teknologi innebærer at man i vesentlig større utstrekning enn tidligere kan kontrollere bruken og hindre ulisensiert bruk. Denne kontrollen gir partene mulighet til å forhandle om utnyttelsen og det blir det mindre behov for avtalelisenser eller tvanglisenser som har til formål å kompensere for ulisensierte bruk. Den tekniske utviklingen innebærer derfor ikke nødvendigvis et økt behov for lovforankrede lisensordninger, slik departementet legger til grunn.

TV 2 er videre bekymret for at en generell avtalelisensordning vil bidra til å etablere nye særordninger for klarering av rettigheter for det norske markedet. Noen tilsvarende ordning er ikke innført i EU. Hensynet til like konkurransevilkår tilsier derfor at man bør være svært varsom med å innføre nasjonale særordninger. Erfaringer fra andre områder, blant annet videresendingsområdet, viser dessuten at potensialet for tvister og konflikter er betydelig. TV 2 er derfor bekymret for at nye kollektive lisensordninger vil øke konfliktnivået og svekke aktørenes forutsigbarhet.

Det er omfattende konkurranserettslige problemstillinger knyttet til bruken av kollektiv klarering og avtalelisenser. TV 2 finner det lite tilfredsstillende at departementet

overhodet ikke drøfter disse spørsmålene i høringsnotatet, og noterer at Konkurransetilsynet ikke engang står på listen over høringsinstanser. Det er derfor behov for en grundig gjennomgang av de konkurransemessige aspektene før en ny ordning etableres.

Generell avtalelisens – nærmere om TV 2s syn

Til den svært positive omtale av avtalelisensordningen bemerkes at lisensordningen bare kan forsvares som en sekundær klareringsform hvor det grunnleggende prinsipp et oppfylt; at den enkelte rettighetshaver og den aktuelle potensielle bruker ikke selv kan forhandle frem en løsning. Likeledes må en slik løsning forutsette at man ikke flytter forhandlingene om den sentrale bruk av verket vekk fra den som initierer, finansierer og naturligvis skal utnytte verket for å forsvare investeringen. Det som klareres gjennom avtalelisensene må således være bruk som anses mer perifert eller underordnet, i forhold til den som har investert i og initiert produksjonen.

For TV 2 vil det være svært bekymringsfullt dersom avtalelisensordningen fjerner det helt grunnleggende poeng at det er rettighetshaver som skal disponere over rettighetene.

I et konkurranserettslig lys er det også betenkelig at dersom man ukritisk innfører «mulighet» til avtalelisens så vil det raskt utløse en alminnelig heldekkende kollektiv forvaltning på disse områdene. Dette vil nødvendigvis forrykke forhandlingene, man vil få inn andre, nye utenforliggende organisasjonsmessige interesser og man vil raskt etablere et forhandlingsmonopol eller en kollektiv rettighetshaver, som trer inn i alle sammenhenger, og sterkt påvirker markedet.

Konkurranseloven § 10 forbyr konkurransebegrensende samarbeid. Det er ikke tvilsomt at et samarbeid om salg av rettigheter gjennom rettighetsorganisasjoner omfattes av konkurranseloven. En generell avtalelisens vil ikke frita rettighetsorganisasjonene for konkurranserettslige forpliktelser. Flere av rettighetsorganisasjonene har ytret ønske om å benytte avtalelisensordningen også på områder som i dag klareres direkte gjennom individuelle forhandlinger. En slik praktisering av en lisensordning på områder hvor det ikke er behov for kollektiv klarering, vil være et konkurransebegrensende samarbeid i strid med konkurranselovgivningen.

Dersom det etableres reguleringer som tilskynder at private aktører handler i strid med konkurransereglene, vil staten kunne være skyldig for brudd på lojalitetsplikten i EØS-avtalen. Dersom den generelle avtalelisens skal håndteres gjennom én felles rettighetshaverorganisasjon, kan det innebære at det etableres en dominerende aktør som kan ta utilbørlige priser eller på annen måte stille utilbørlige krav, i strid med forbudet om misbruk av dominerende stilling.

En generell avtalelisens vil legge til rette for et samarbeid om salg av rettigheter, uansett hvordan den utformes. En slik ordning kan bare godtas dersom det er klare og dokumenterbare gevinster i form av reduserte transaksjonskostnader som oppveier for tapet ved at konkurransen begrenses.

Slike konstruksjoner kan naturligvis ikke forsvares hvor de brukes for å forrykke de individuelle forhandlinger eller løfte ut slike forhandlinger – typisk fra tariff- og arbeidsavtaleområdene i produksjonsbedriftene, eller fra diskusjonene mellom

(under)leverandører til audiovisuelle verk og produsentene/produksjonsselskapene. Det blir derfor vel snevert når det i innledningen uttales «En generell avtalelisensbestemmelse vil gjøre det enklere å benytte avtalelisens på nye områder og for nye utnyttelsesformer der brukere og rettighetshavere [vår understrekning] finner det formålstjenlig». Innfører man en slik mulighet uten støttereguleringer, blir situasjonen at den som ønsker å forhandle om kjøp av rett til utnyttelse, også i selve produksjonen tvinges over i en avtalelisenskonstruksjon, hvor man møter et forhandlingsmonopol og ingen andre klareringsmuligheter eller tilbydere.

Det må således uttrykkelig presiseres at en avtalelisensordning kun skal benyttes i de tilfeller hvor direkte klarering ikke er mulig eller uforholdsmessig vanskelig.

Vi vil imidlertid tro at et rent avtalelisensopplegg vil bli bejublet av opphavsmannssiden som her ser en mulighet til kollektiv «omkamp» på en rekke områder. Gevinsten vil kunne bli svært kortvarig fordi dette vil berøre selve den grunnleggende inntjeningen i kulturområdet, og dermed medvirke til at risikoviljen reduseres, og til at produksjoner flyttes til eller kjøpes fra alternative systemer, utenfor Norge. Bruk av avtalelisensordninger må derfor vurderes helt konkret – område for område. Her må man naturligvis også se nærmere på om alternativer, som opphavsrettslige avgrensninger og fribruksregler, kan være mer tjenlige.

Det er videre et viktig poeng at langt de fleste frembringelser av kommersiell verdi – og dermed av interesse for avtalelisensklarering - frembringes i de større selvfinansierende virksomheter, basert på arbeids-, oppdrags eller underleverandørforhold. De nye teknologiene påvirker naturligvis det som produseres. De nye og/eller økende verkskategorier utgjøres også i stadig større grad av sammensatte verk, hvor en rekke opphavsmenn samhandler eller yter tilskudd til en enhet som utformes av en redaktør, produsent eller (typisk) en TV-stasjon eller tilbyder av audiovisuelle verk on demand.

Det betyr at den hele kostnad, alle innsatsfaktorer og den fulle risiko bæres «up front» av den som finansierer og organiserer produksjonen av det angjeldende materialet og distribusjonen av dette.

For TV 2 er det da sentralt at man må se den opphavsrettslige produksjon og rettighetsforvaltning i en industriell nærings-, sysselsettingsmessig sammenheng. Det er grunnleggende viktig at myndighetene tilrettelegger for dette og ikke etablerer nye strukturer som – tross de beste forsetter - hindrer satsninger på ny norsk produksjon av opphavsrettslige frembringelser, som både er svært konkurranseutsatt og kulturelt viktig. Vi legger uten videre til grunn at for den enkelte er sikre arbeidsplasser langt viktigere enn mer eller mindre perifere og usikre opphavsrettsvederlag, som kommer via mer eller mindre kostbare forhandlings- og fordelingsystemer.

Man kan naturligvis heller ikke akseptere at en produsents/TV-stasjons kommersielle interesser så å si eksproprieres av en eller flere opphavsmannsorganisasjoner med avtalelisensmulighet. Heller ikke at produsent eller tv-stasjon skal måtte forhandle videre i ettertid og betale ytterligere – kanskje uavklarte vederlag – til slike organisasjoner, etter at man har inngått avtale med dem som skal delta i produksjonen om de konkrete formål som produksjonen har og som finansieringen baserer seg på.

Fra TV 2s side er det viktig å anlegge en bredere synsvinkel; hvor man gjennom lovgivningen fastlegger, i det minste presumpsjoner for, at investorer/produsenter skal kunne disponere over det produserte i alle sammenhenger uten ytterligere

(etterfølgende) forhandlinger. En motsatt løsning – gjerne beskrevet som et «opphavsrettslig spesialitetsprinsipp» basert på rettighetshavers enerett - vil for sammensatte og kostbare produksjoner, innebære en blokkering av eller hinder for inntektsmuligheter, og dermed også direkte påvirke mulighetene for privat finansiering av slike frembringelser. Det vil naturligvis svekke den lille norske næringen som arbeider med dette på selvfinansiert grunnlag.

Et vesentlig poeng er jo også at avtalelisensordningene skal gi inntekter til og ivareta interessene til *de enkelte rettighetshaverne*, ikke organisasjonene eller andre utenforliggende interesser og hensyn. Før lisensordninger tas i praktisk bruk, må man være trygg på at en vesentlig andel av inntektene konkret blir tilbakeført til den enkelte individuelle rettighetshaver.

Det er etter TV 2s oppfatning rimelig at en opphavsmann skal ha rett til å reservere et eller flere verk mot avtalelisensiering. En naturlig konsekvens av dette prinsippet må også være at opphavsmannen selv skal kunne disponere og inngå avtaler om disse rettighetene, uhindret av den aktuelle organisasjonens vedtekter, vedtak eller annet press. TV 2 har oppfattet at enkelte organisasjoner hindrer eller presser opphavsmenn fra selv å inngå avtaler på de områdene hvor organisasjonene forhandler, selv om det både er praktisk mulig og et konkret ønske (fra både rettighetshaver og bruker) om dette.

Dersom det innføres en slik avtalelisens som antydnet, må det uttrykkelig klargjøres at ingen organisasjoner kan gi pålegg eller stille som vilkår for medlemskap eller tildeling av rettighetshaver avstår fra selv å forvalte sine rettigheter, selv om disse skulle være omfattet av avtalelisensen. Opplegget må og skal være subsidiært.

Hvordan en opphavsmann skal meddele reservasjon mot avtalelisensiering er et relevant spørsmål som vi ikke ser avklares i notatet. Det sier seg selv at man må forhindre at f.eks. en produsent av sammensatte verk opplever en etterfølgende reservasjon som kan gjøre store investeringer blir bortkastet. TV 2 vil mene at det må tilligge den aktuelle organisasjonen å ta imot og løpende publisere opplysninger om de verk hvor det er reservasjoner, i en for brukerne søkbar form, og at reservasjoner ikke skal kunne gjøres gjeldende for bruk som er påbegynt før reservasjonen er gjort.

Både disse og antageligvis flere andre problemstillinger må konkretiseres og avgrenses dersom man – som departementet kort angir i 2.2. skal komme utenom den sk «tretrinnsstesten».

Monopolsituasjoner er generelt problematiske. For TV 2 er det *ikke* selvsagt at man – som i Danmark – skal legge til grunn at bare én organisasjon skal kunne finnes på hvert område (en vesentlig del av opphavsmennene er ikke nødvendigvis synonymt med den vesentligste del). Det kan neppe være noe problem at rettigheter kan klareres via «konkurrerende tilbydere». Det gir naturligvis også incitament for organisasjonene til å drive effektivt og tilbakeføre så stor andel som mulig til de konkrete opphavsmenn.

Et annet poeng er at avtalelisensiering ikke – utenfor de virksomheter som har eller får slikt oppdrag - skal kunne benyttes til å klarere for eller etablere konkurrenter til dem som har laget, initiert, finansiert, kjøpt eller på andre måter frembragt stoffet. Det må være selvsagt at TV 2 ikke skal måtte akseptere at en konkurrent til TV 2, TV 2 Sumo eller tv2.no (eller en distributør av TV 2s produkter) - for eksempel gjennom Norwaco –

erhverver rettigheter til hele eller deler av det materialet som TV 2 leverer inn i markedet.

Hvis avtalelisensarbeidet og de vederlag som innkreves fra avtalelisensområdene benyttes til å drifte avtalearbeid, til finansiering av fagorganisasjoner, tilførsel til generelle fond, støtte til fellestiltak og understøttelse til «svake grupper», mister avtalelisensen sin legitimitet og begrunnelse. Avtalelisensordningen skal føre midler direkte til rettighetshaverne, på en enkel og kostnadseffektiv måte, og ikke virke som en kollektivisert ekspropriasjon av avkastningen fra rettighetene til fordel for ulike «gode formål». For TV 2 er det således naturlig at interesseorganisasjoner og fagforeninger driftes med kontingentmidler, ikke med andeler av medlemmenes opphavsrettsvederlag.

Både fordelingsmessige-, driftsmessige og konkurranserettslige forhold bør presiseres og da på en måte som sikrer forutsigbarhet, både mht. prosess, økonomi og resultat for øvrig. Behovet for en slik forutsigbarhet taler også for at de organisasjoner som skal forestå lisensiering også gjøres til gjenstand for en godkjenning og løpende kontrolleres.

Det er også slik at teknologien og næringene endrer seg. De forhold som ble ansett umulige eller vanskelige for bare kort tid siden, har nå funnet sin løsning eller man har fått bedre og enklere alternativer. I enkelte situasjoner har teknologien eller de praktiske muligheter ført til at avtalelisensområder og inntekter har bortfalt. Typiske eksempler er papirkopiering lokalt som er erstattet av direkte nettilgang til utgivers tjenester, medieovervåking som automatiseres og løses med forskjellige søkemotorer, videredistribusjon av tv-signaler som bortfaller gjennom etablering av primærdistribusjonstjenester og on-demand-alternativer osv. Den store fusjonsbølgen på musikkområdet har ført til at behovet for å håndtere svært mange parter kollektivt gjennom avtalelisensene er bortfalt fordi brukerne mener å ha tilstrekkelig tilgang gjennom avtale med et av de verdensomspennende selskapene osv.

For TV 2 er det i et slikt lys, viktig å understreke at utvidelser av eksisterende eller etablering av nye avtalelisenser ikke skal skje for å kompensere for de berørte organisasjonenes eller rettighetshavernes «tap» ved at visse bruksformer faller bort eller ved at klarering kan skje lettere i direkte forhandlinger innenfor produksjons- eller distribusjonsområdene.

På den annen side er det åpenbart at gode samfunnsmessige formål og intensjoner, som skisseres i høringsnotatet, absolutt bør følges opp. TV 2 mener imidlertid at det bør skje i en bredere vurdering; hvor man også vurderer fri bruk eller bruksrett mot vederlag (tvangslisens) – hvor forhandlingene konkretiseres til vederlagets størrelse og ikke den konkrete bruken. TV 2 har også tidligere pekt på behovet for utvidelser av sitatretten til en bredere «fair use»-løsning (kombinert med reelle muligheter til å gripe inn overfor pirateri eller bruk utenfor de lovfestede inngrep/avgrensninger i rettighetene).

Til kapittel 2 bemerkes, i tråd med det ovenstående, at «Essensen i en avtalelisens» ikke bare er at en bruker gis mulighet til å klarere alle rettigheter til en nærmere bestemt bruk av opphavsrettslig beskyttet materiale. Essensen er også at en bruker som ønsker å klarere møter en organisasjon, uten tilknytning til de konkrete verk, som utgjør et helt konkret monopol og som etter eget forgodtbefinnende fastsetter tariffer for bruk eller i verste fall ikke har noen plikt til å klarere. På denne måten etableres en

organisasjonsmessig kontroll over verkene som hindrer eller svekker utnyttelse gjennom ordinære avtaleinngåelser.

Til kapittel 3 bemerkes at vi ikke ser at det direkte og entydig er anført noen «gode grunner» for en helt generell avtalelisensbestemmelse i høringsnotatet, og vi etterspør de konkrete situasjoner man her tenker seg reguleringen anvendt på. At det gjennom teknisk utvikling oppstår nye bruksmåter kaller snarere på konkret revurdering og regulering for å sikre en positiv tilrettelegging, enn en blankofullmakt til å inngå monopolavtaler om dette. Det er heller ikke gitt at alle tekniske muligheter i seg selv gjør (eller bør gjøre) noen endring i eller utvidelser av de lovbeskyttede rettigheter. Man bør således ikke legge til rette for ørkesløse rettssaker om visse handlinger kan/skal lisensieres eller ikke.

Vi noterer at man anfører det praktiske og «formålstjenlige .. i alle parter interesse». Det kan være besnærende å åpne for en slik tenkning, men dette er ikke tilstrekkelig til å oppfylle kravene i tretrinns-testen. Det må foreligge et spesifikt behov og det må sannsynliggjøres av direkte klarering ikke er praktisk mulig.

Vi ser også at man gjennomgående avgrenser til verk brukt i Norge. I dagens situasjon vil både internasjonal distribusjon og overspill være sterkt økende. I den grad man skal oppfylle hensikten med øvelsen må man også vurdere hvordan man skal håndtere lisensieringen av verk som inngår i eller forutsettes tatt inn i internasjonal distribusjon.

Twisteløsning er alltid et problem i denne typen reguleringer. Å stanse for eksempel mediernes virksomhet fordi mediebedriften ikke lar seg presse til avtale på det som anses som uakseptable vilkår om f. eks. et helt perifert element i en TV-produksjon, vil naturligvis i praksis være uaktuelt.

En organisasjon som har søkt og fått godkjenning bør også tilpliktes å inngå avtale på akseptable vilkår. Det må – om det ikke legges opp til en nemndsbehandling – også legges opp til en midlertidig avklaring inntil forhandlinger er ført til ende. Dette kan for eksempel skje ved at det åpnes for midlertidig avgjørelse fra domstolene eller en annen særskilt tvisteløser, som sikrer bruksrett ihht avtalelisensreguleringen frem til endelig avtale er inngått. Typisk basert på at det betales a-konto etter brukers tilbud og bruker eventuelt stiller sikkerhet for betalingen.

Konkret til 4.2 og det der siterte vil vi igjen understreke at det elementet av «frivillighet» som man var opptatt av å bevare, naturligvis alene er en frivillighet for den ene side; rettighetssiden. Når man gjennom lisensieringsordningen også etablerer et de facto forhandlingsmonopol, hvor forhandlinger med primære rettighetshavere hver for seg fases ut som reell praktisk avtalemekanisme, reiser det seg åpenbart problemer. I et slikt lys kan en konkret tvisteløser være særlig nødvendig. Reelt sett vil man vel da se elementer av en tvangslisensiering hvor nemnda behandler en vederlagstvist. I et slikt lys må man vurdere ikke bare tvisteløseren, men også kostnadene ved en slik prosess. Effektivitet og kostnadseffektivitet bør stå sentralt.

Avtalelisens for undervisningsvirksomhet

Til avtalelisensen for undervisningsvirksomhet bemerker vi også at TV 2 konsernet driver egen virksomhet «TV 2 Skole» basert på TV 2s generelle produksjon med tillegg av spesialproduksjoner, rettet mot undervisningssektoren. At markedet, dersom

man skulle se det som mer tjenlig, kan kreve en nemndsavgjørelse for å utkonkurrere TV 2s egen virksomhet, og endog legge rettighetene til vederlaget her til en rettighetshaverorganisasjon med monopol, og ikke til TV 2/TV 2 Skole som initierer, finansierer, erverver rettigheter og tilbyr slik produksjon til markedet, faller på sin egen urimelighet. Vi antar at forlagene som leverer til skolesektoren vil fremkomme med likeartede problemstillinger. I en slik situasjon vil det være mest naturlig at den eventuelle nemndsløsningen begrenset etter mønster av løsningen i § 23 a «Dette gjelder likevel ikke verk som er skapt med henblikk på undervisningsbruk». En nemndsløsning vil jo reelt sett bety at det innføres et ekspropriasjonslignende inngrep direkte rettet mot de kommersielle aktører. Det er vanskelig å se at dette er tjenlig eller mulig å forsvare utfra tretrinnssteden («ikke skader den normale utnyttelse av verket»).

Å hevde at hele området for «opplæring og utdanning» utgjør et spesielt og avgrenset tilfelle er TV 2 tvilende til. Det bør også bemerkes, for mediens vedkommende i alle fall, at det er et fungerende tilbud gjennom online-tjenester som disse undervisningsvirksomhetene kan benytte. Å diskutere dette som om man fortsatt befant seg i en analog tidsalder, med vanskelig tilgang til fysiske originaleksemplarer og behov for papirkopier er ikke tjenlig.

Det diskuteres heller ikke hvorvidt en løsning som antydnet i høringen faktisk vil påvirke selve produksjonen i de virksomheter som produserer verk egnet for undervisningsbruk. Et viktig poeng – godt illustrert av mediens situasjon i en ny digital virkelighet – er at forlagene/mediehusene må utvide sin distribusjon, gå inn i nye virkeområder og etablere nye betalingsmodeller for i det hele tatt å kunne opprettholde sin eksistens og produksjon. Hvis en avtadelisensordning med overføring av inntektene til opphavsmannsorganisasjoner iverksettes, kan det naturligvis få betydning for den norske verksproduksjonen, de norske arbeidsplassene og investeringsviljen generelt i sektoren. Kanskje spesielt i smale områder. Man kan ikke lenger analysere situasjonen utfra et skille mellom primær- og sekundærutnyttelse hvor sekundærutnyttelse - for eksempel kopiering og tilgang utenfor kjerneområdene – ikke anses så viktig for utgiverne og det derfor «ikke er så farlig» om dette tilfaller opphavsmennenes organisasjoner og opphavsmennene direkte. Opphavsrettslige inngrep og lisensieringsordninger som utgiverne/mediehusene ikke har fullt og helt kontroll med, skaper drifts- og klareringsproblemer i tillegg til at det gjør inntektsgrunnlaget og investeringskalkylene mer usikre. En nemndsløsning gir jo heller ikke noen løsning dersom nemnda kommer til en løsning som brukeren (her undervisningssektoren) ikke vil betale. Det er jo ingen plikt denne veien. Det betyr i så fall at rettighetshaverne og opphavsmenn har brukt store ressurser uten noen sikkerhet for påfølgende inntekter eller bruksrett.

Nemndsordningen

Nemndsordningen for videresending av verk i kringkastingssendinger er en regulering som i hovedsak baserer seg på ønske om å tilrettelegge for et begrenset antall kanaler for analog nabolandskringkasting i nett med begrenset kapasitet på 80- og tidlig 90-tall.

Utviklingen har ført til at behovet for reglene om subsidiær nemndslisens er sterkt svekket. Konkurransen og den tekniske utviklingen har medført at de fleste seere vil ha muligheten til å få tilgang til innholdet på TV-kanalene på andre måter, dersom en TV-kanal skulle falle ut av tilbudet til en kabel-operatør, enten via andre operatører –

på satellitt eller bakkenett - eller via internett. Det er dessuten lite tvilsomt at en tvungen nemndsordning på dette området, er i strid med bestemmelsene i EUs kabel- og satellittdirektiv.

Det må også pekes på at kringkasterne etterhvert erverver samtlige distribusjons- og videredistribusjonsrettigheter for eget territorium, både gjennom avtaler med egne ansatte og avtaler med tredjeparter/underleverandører. Selve formålet med kringkasternes virksomhet tilsier at rettigheter til tilgjengeliggjøring og inntektene fra dette må være ervervet av kringkaster for at et moderne konvergent kringkastings- og on-demand-basert system skal kunne fungere. Eventuelle tvister vil i så fall være mellom kringkaster og distributør (kabeloperatør) og det vil være mest hensiktsmessig at disse partene også selv velger hvilken tvisteløsningsordning de eventuelt vil benytte. Dersom partene ser megling som et tjenlig institutt, har de selvsagt også alle muligheter til selv å velge en slik løsning

Hitteverk

Til hitteverkene vil TV 2 bemerke at reglens betydning i stor grad vil bli redusert ved at det åpnes for at rettighetshaver kan melde seg og dermed avskjære den som har investert tid og ressurser i dette fra å fullføre prosjektet. Likeledes at det skal legges opp til en kompensasjonsordning som kan forsterke effekten. TV 2 mener at man her bør ha en større grad av forutberegnelighet, både mht. en rimelig bruk og et rimelig vederlag, forutsatt at slike omfattende søk er gjort, at aktsom god tro foreligger og man ikke med rimelighet ville kunne anta at rettighetshaveren ville motsatt seg bruken. Dette gjelder jo spesielt i situasjoner hvor bare deler av rettighetene kan anses som «hitteverk», og de øvrige faktisk er klarert, med de økonomiske belastninger dette medfører.

Til TV 2s stilling konkret, pekes på at TV 2s situasjon har og vil endre seg. Spørsmålet om tidspunktet for vurderingen av om en virksomhet er et allmennkringkastingsforetak kan bli viktig. Er det tidspunktet for produksjon eller tidspunktet for publisering, eller er det eventuelt formålet med bruken som er avgjørende?

For TV 2 er det også uklart hva man mener med «egenbestilte produksjoner eller koproduksjoner med andre kringkasterne». Alle avtaler med slike bestillinger vil jo i alle fall helt normalt innebære at visse avgrensede rettigheter er ervervet via lisensavtaler. Det kan således være mer en smakssak enn en realitet om man benytter rene visningsavtaler, oppdragsproduksjonsavtaler eller koproduksjoner. TV 2 oppfatter ordlyden i utkastets § 16 d nr. 4 «produsert eller fått produsert» slik at initiativet skal ligge hos kringkaster. Vi vil dog få bemerke at typisk NRKs formål og den konkrete programflaten som dette formål gir seg konkret utslag i, gjør det vanskelig å se hvorfor man skal særbehandle NRK konkret i disse sammenhenger. Alle de kategorier verk som NRK produserer/får produsert, og som er relevante her, produseres og vises også utenfor det man kan karakterisere som «allmennkringkastingsforetak» og de formål som indikeres.

Klarering av NRKs arkiver

For øvrig vil TV 2 gjenta at det beste man kunne gjøre i denne sammenheng for den norske kultur- og mediesektoren var å sikre klarering av NRKs arkiver, opparbeidet i et

monopol og finansiert av allmennheten, slik at stoff fra disse enkelt og på forutsigbare vilkår kunne benyttes også i nyproduksjon av det øvrige produksjonsmiljøet. En slik tilnærming ville naturligvis også forsterke og understøtte NRKs stilling som en viktig kultur- og samfunnsinstitusjon.

Andre forhold

Generelt antyder vi at man også gjennomgår alle henvisninger i regler om de nærstående rettigheter slik at det gjøres tydelig at inngrep/reguleringer også gjelder disse.

TV 2 har ikke bemerkninger til forslaget om å nedlegge det sakkyndige råd.

Generelt om departementets lovgivningsarbeid

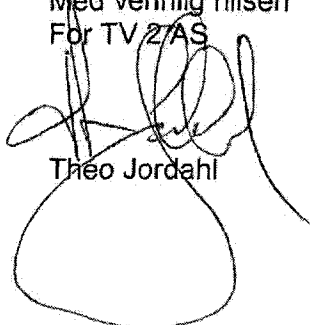
Det er lett å slutte seg til departementets beskrivelse av den någjeldende lovgivningen, ikke bare åndsverkloven, som «fragmentert og vanskelig tilgjengelig». Ansvaret for denne situasjonen må naturligvis ligge på departementet og lovgiver, vi noterer at man har holdt på med å bøte på dette siden 2004. At man ikke har fått til en enkel og fungerende lovgivning har i seg selv hemmet nyskaping, sysselsetting og nyproduksjon, samtidig som store deler av produksjonsbudsjettene hos de «lovlydige og samvittighetsfulle virksomhetene» har vært satt av til opphavsrettslig kontroll-, forhandlings-, klarerings- og rapporteringsarbeid. Dette gir i seg selv de store internasjonale konglomeratene en vesentlig konkurransefordel; de kan nyprodusere så å si på «egen lest» og med eget materiale, noe som jo er helt upraktisk for små norske virksomheter som typisk TV 2. At sysselsettingen og utviklingen av konkurransedyktigheten hos de norske produsentene hindres, er det liten tvil om.

TV 2 har tidligere ønsket en lovgivning med færrest mulig særnorske reguleringer og med ordlyd og redigering som sammenfaller med EU-regelverket. Vi mener at man her samtidig på samme måte, bør gjøre en gjennomgang av de «mange konvensjoner og internasjonale avtaler på området for opphavsrett og nærstående rettigheter» slik at man også inkorporere disse med samme ordlyd, og uten særnorske tillegg. En vesentlig del av problemet for brukerne ligger jo i at den norske loven knytter seg opp til internasjonale reguleringer som styrer folkningen. Det er altså ikke nok alene å kjenne de allerede komplekse norske reguleringene.

At «et av de viktigste formålene» med revisjonsarbeidet skal være å «opprettholde balansen mellom rettighetshavernes og brukernes interesser – og at denne balansen kommer klart og tydelig frem» (vår understreking), finner TV 2 svært lite fremtidsrettet. Kjernen må være at revisjonsarbeidet tilrettelegger for og sikrer arbeidsplassene, at reguleringene ikke hindrer men konkret fører til økt produksjon av norsk materiale i Norge, at reguleringene sikrer at norsk materiale faktisk tilgjengeliggjøres og at reguleringene understøtter en verdiskaping og en sunn økonomi i dette som gir alle parter både incentiver og økonomi til å videreutvikle både næringen og kulturområdet. Når effekten av de siste tiårs lovrevisjonsarbeid innenfor opphavsrett skal vurderes, er TV 2s spådom at de forsterkede opphavsmannsvennlige reguleringene ikke har medført noen særlig styrking av det europeiske kulturområde, de europeiske kulturnæringer eller sysselsettingen der.

TV 2 har tidligere gitt uttrykk for at endringene i EUs vernetidsdirektiv og utvidelsene som har fulgt av dette er lite ønskelige, med begrunnelser som nevnt ovenfor. De var heller ikke i tråd med det departementet anfører om å opprettholde balansen mellom rettighetshavernes og brukernes interesser.

Med vennlig hilsen
For TV 2/AS

Theo Jordahl